

Adrian Năstase

Întâlnire cu Titulescu sub arcadele Parlamentului*

Domnule președinte al Camerei Deputaților,
Onorată asistență,

Avem bucuria de a fi astăzi aici, și nu întâmplător, sub arcadele Parlamentului, pentru a trăi împreună reverberațiile momentului de referință pe care l-a reprezentat Anul Titulescu pe plan intern și internațional.

Suntem aici astăzi pentru a-l omagia pe Nicolae Titulescu – și niciodată nu va fi prea mult – pe savantul, omul politic și diplomatul care a făcut epocă în secolul XX, dând o nouă proiecție aspirației României, într-un demers de sacrificiu personal, în slujba intereselor permanente ale țării, a marilor idealuri de pace, securitate, conlucrare și progres, pe care poporul român le trăia cu întreaga frenezie încercată de toți ce cunoscuseră ororile primului mare război al veacului trecut.

Vă veți întreba poate de ce îl omagiem în Parlament.

Sunt numeroase motive care justifică elogiul ce i-l aducem, motive care au susținut deopotrivă acte similare la Academia Română, la Geneva (Palatul Societății Națiunilor), la Paris (Universitatea „Sorbona“ și Academia Diplomatică Internațională), Londra, Roma (Accademia di Romania), Moscova, Atena, Ankara, Bratislava, Copenhaga, Belgrad, în alte metropole europene, dar și dincolo de Ocean, pentru prima oară anul trecut, la Washington, New York, Detroit, Chicago, Cleveland, Las Vegas, enumerarea însă e departe de a fi exhaustivă.

Avem aici în Parlamentul României un motiv aparte. Căci în urmă cu 90 de ani, Nicolae Titulescu intra în viața parlamentară la 8 noiembrie 1912, fiind ales deputat de Romani, pe listele Partidului Conservator Democrat.

Va face dintru început epocă. La 20 decembrie 1913, rostește în Camera Deputaților un remarcabil discurs intitulat *Poziția României față de evenimentele din Balcani*.

Am trăit o reală satisfacție citind în publicația „La Roumanie“ din 23 decembrie 1913/4 ianuarie 1914, rândurile pe care i le-a dedicat cu această ocazie lui Nicolae Titulescu marele om politic, diplomat și orator, șef de partid, care a fost Take Ionescu.

* Alocuțiune rostită de Adrian Năstase, prim-ministru al României, președinte al Fundației Europene Titulescu, cu ocazia deschiderii Expoziției „Nicolae Titulescu – Mărturie“, organizată la Muzeul Parlamentului, 10 iunie 2003; în Adrian Năstase, George G. Potra, *Titulescu – Ziditor de mari idealuri*, Fundația Europeană Titulescu, București, 2007, pp. 330–334.

Permiteți-mi să vă citez portretul făcut tânărului său confrate, un portret care spune totul, definind un om, o vocație, o aspirație, un portret care prefigurează devenirea celui ce avea să fie un „ministru al Europei“, un „apostol al păcii“:

„Ședința de ieri a Camerei Deputaților ne-a dăruit o mare bucurie, una dintre acele bucurii care fac fericirea unei existențe și onoarea unui partid.

Un mare, un extraordinar talent s-a arătat la tribuna românească și acel talent este al nostru.

Nu numai că Titulescu a făcut ieri debutul cel mai strălucit din întreaga istorie a elocinței parlamentare a României, dar debutul său l-a consacrat deopotrivă ca gânditor și ca orator.

Titulescu are totul. În ceea ce îl privește, natura a dovedit o rară risipă.

Limba lui este elegantă și de o corectitudine perfectă. Și această formă impecabilă este pusă în serviciul unei gândiri totodată clare și profunde, care nu-l părăsește niciodată, nici chiar în momente de cea mai mare emoție.

La fel ca toți adevărații oratori, Titulescu improvizează. Mai pe larg. Un discurs ca al său este cu siguranță fructul unei mari și serioase munci, dar al unei munci asupra ideilor și nu asupra cuvintelor.

În vocea sa, în respirația sa, pe fața sa, se citește, se simte că asistăm la chinurile creației. Nu există niciodată, nu va exista niciodată, un artist fără de chinurile creației.

Iar această creație nu este posibilă fără o absolută puritate a intențiilor, fără o profundă și inalterabilă convingere.

La fel ca toți marii oratori, Titulescu nu se mulțumește cu simțul realității. Desigur, are părți de polemică, mânuiește ironia și se joacă cu vorbele de duh, strivește cu logica și nu îi este străin niciunul dintre mijloacele pe care arta cuvântului le pune la îndemâna celor aleși. Dar adevăratele momente de elocință și de stăpânire a auditoriului intervin atunci când își ia zborul și înălțându-se foarte sus, foarte sus, deasupra contingentelor terestre, el ne deschide orizonturi noi și ne înalță la măreția sintezei sale.

Se vor putea citi în acest ziar frumoase discursuri, făcându-se o faptă bună, pentru căci se restabilește adevărul asupra unei epoci de acum istorice.

Niciodată însă nu se va putea imagina profunda impresie de uimire și de admirație pe care a făcut-o în ședința de ieri.

Se vorbea de slăbiciunea, chiar și de sterilitatea celor mai tinere generații.

Titulescu dă o strălucită dezmințire acestor triste profeții.

Am fi fost mândri de această dezvăluire, chiar dacă Titulescu s-ar fi numărat printre adversarii noștri.

Dar întrucât el este dintre ai noștri, mândria noastră patriotică sporește dintr-o legitimă mândrie de partid.

Fie ca în cariera strălucitoare care i se deschide să întâlnească nu dreptatea contemporanilor, urmărită întotdeauna în zadar, ci ceva mai puțin din ura implacabilă, pe care marii bărbați o biruie, pentru că ei trebuie să-și urmeze drumul, care nu este mai puțin amărăciunea existenței lor.“

Nu ne propunem aici să analizăm activitatea parlamentară a lui Nicolae Titulescu, mulțumindu-ne să subliniem că la tribuna Camerei Deputaților omul politic, democratul ce a fost, a susținut necesitatea reformei agrare și a reformei electorale în România – probleme-cheie – iar diplomatul-patriot, umanistul cauza drepturilor românești, fie că a fost vorba de intangibilitatea frontierelor României Mari, de respingerea intruziunilor marilor conclave internaționale în încercarea de a impune soluții ignorând suveranitatea statului român.

Ministru în mai multe rânduri, de Finanțe și de Externe, Nicolae Titulescu a manifestat un profund respect pentru Corpurile Legiuitoare, prezentându-se adesea, dar nu mai mult decât trebuie, în fața lor, pentru a susține marile probleme ce confruntau România și a le supune atenției și aprobării, orientări de perspectivă și demersuri concrete ce implicau liniștea la granițe, securitatea regională, dezvoltarea relațiilor bilaterale, probleme politice, economice, social-umanitare ș.a.

Destinul european al României se va regăsi în toate marile sale discursuri rostite în Parlamentul țării, oferind și azi națiunii noastre suport ideatic și moral, în efortul de a ne redobândi locul pe care un destin nedrept ni l-a răpit o jumătate de secol.

Cercetătorii în ale istoriei diplomației românești – departe de a fi ignorat o asemenea fațetă a activității sale – au suficiente motive să adâncească investigarea, cu surpriza de a descoperi noi idei, noi demersuri, noi inițiative, sub numele deputatului Nicolae Titulescu.

Prezențele sale în fața Corpurilor Legiuitoare s-au constituit întotdeauna într-un eveniment național și internațional, bucurându-se de o uriașă cameră de rezonanță, grație punctelor sale de vedere, fermității pozițiilor, clarității și frumuseții expresiei, ce dădeau cuvântărilor sale, toate la un loc, statutul de piese de referință ale oratoriei românești și universale.

Cu sentimentul că rămân nespuse atâtea și atâtea lucruri despre cel ce ne-a fost ilustru confrate și coleg, vă invit să parcurgem împreună itinerariul unei vieți, expoziția la care participați fiind o adevărată istorie în imagini, ce încearcă să acopere un univers de idei și de acțiune.

S-au asociat în efortul de a realiza această expoziție Camera Deputaților, Fundația Europeană Titulescu, Ministerul Culturii și Cultelor.

Gratitudinea noastră se îndreaptă spre toate instituțiile posesoare ale unor piese de patrimoniu privind pe Nicolae Titulescu, care le-au încredințat cu generozitate pentru a fi văzute, ele venind de la Ministerul Afacerilor Externe, Muzeul Național de Istorie a României, Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fundația Europeană Titulescu, Muzeele de Istorie de la Craiova și Slatina ș.a.

Merită prețuirea noastră deplină devotații titulescieni, care, organizând această expoziție, au dat încă odată măsura profesionalismului și devoțiunii lor.

Am resimțit și resimțim mereu nevoia de a reveni la Nicolae Titulescu, un creator de drept internațional, un filosof al păcii, un om politic și un diplomat care reverberează dincolo de secol, dându-ne suport și perspectivă, simțindu-ne aproape de el prin măreția gândului, inteligența acțională, generozitatea demersului, umanismul viziunii de nou început.

Vă mulțumesc pentru atenția și generozitatea cu care m-ați urmărit, pentru interesul care-l veți asocia parcursului invers al unei biografii exemplare, însoțindu-vă propriul gând cu acela al precursorului, un mare Român, un mare European, un mare Contemporan.